

B.A. (SEM/CR) CBCS Part-II Semester-IV Examination: March/April-2023
Economics (Optional) Paper-II
COO2: Co-operatives In India

Day and Date: Saturday, 06/05/2023
Time: 10.30 AM To 12.30 PM

Total Marks: 60

Instructions:

1. All Questions are Compulsory.
2. All Questions carry equal marks.
3. Figures to the right indicate full marks

Q.1. Choose the Correct alternatives from the following.

15

- 1 There are ----- types of cooperative marketing societies in India.
a) 1   b) 2   c) 3   d) 4
- 2 There is ----- large chain in Agriculture co-operative marketing.
a) Customers   b) Producers   c) Intermediaries   d) brokers
- 3 Cooperative Marketing Institution prevent exploitation of -----
a) Industrialists   b) Farmers   c) Merchants   d) Government
- 4 Following are the functions of Co-operative Marketing Societies.?
a) Commodity aggregation   b) Grading   c) Binding goods   d) All of above
- 5 NAFED was established on .....
a) 1950   b) 1955   c) 1958   d) 1991
- 6 Following are the problems before of the co-operative Dairy societies ?
a) Adulteration of Milk   b) Fluctuation in milk prices   c) Unregularly supply of milk
d) All of above
- 7 Co-operative processing Societies are getting in trouble by the up-downs in -----.
a) Food grains   b) Selling   c) Prices   d) Demand
- 8 In Rural India womens are getting highly Profit from ----- occupation.
a) Papad   b) Milk   c) Poultry farming   d) Retail
- 9 Large number of Dairy Cooperative Societies are in..... State in India.
a) Gujarat   b) Haryana   c) Uttar Pradesh   d) Maharashtra
- 10 By an economic improvement of women's number of ----- groups are increased in rural area.
a) Production   b) Sale   c) Money Lender   d) Saving
- 11 NABARD was known as..... for rural credit supply.
a) Apex Bank   b) Mediator   c) Regulator   d) Service provider
- 12 In Board of Directors not more than ----- members are allowed this provision was made in 97th Amendment.
a) 1   b) 11   c) 21   d) 31

13 Reserve Bank of India have ----- % Share capital in NABARD of its total share of capital.

- a) 10   b) 25   c) 50   d) 75

14 The National Cooperative Development Corporation has ----- divisional offices in the country.

- a) 7   b) 8   c) 9   d) 10

15 ----- have right to merge of co-operative society.

- a) Co-operative Commissioner   b) Co-operative Registrar   c) Co-operative Minister
d) Institution President

Q.2. Write short Notes (Three out of Four) .

15

- 1 District Co-operative Marketing Union
- 2 State Co-operative Marketing Union
- 3 Importance of Sugar Co-operatives.
- 4 Provisions of 97th Constitutional Amendment

Q.3. Write short Answers (Three out of Four) .

15

- 1 Explain the structure of Co-operative Marketing Societies
- 2 Explain the role of Processing Co-operatives Societies in Women Empowerment.
- 3 Write a detail note on role of National Bank for Agriculture and Rural Development (NABARD) in Agricultural development.
- 4 Explain the functions of National Co-operative Development Corporation (NCDC).

Q.4.. Answer the following question on broad. (One out of two).

15

- 1 Explain the role of NAFED.
- 2 Explain the problems of Milk Co-operative Societies and their remedies

मराठी रूपांतर

सूचना: :

1. सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2. सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3. उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

Q.1. खाली दिलेल्या पर्यायांपैकी योग्य पर्याय निवडा.

१५

- 1 भारतामध्ये सहकारी विपणन संस्थांचे ..... प्रकार आहेत.
अ) १   ब) २   क) ३   ड) ४
- 2 सहकारी शेतमाल खरेदी-विक्रीत ----- मोठी साखळी असते.
अ) ग्राहकांची   ब) उत्पादकांची   क) मध्यस्थांची   ड) दलालांची
- 3 सहकारी विपणन संस्था ----- पिळवणूक थांबवितात.
अ) उद्योगपतींची   ब) शेतकऱ्यांची   क) व्यापाऱ्यांची   ड) शासनाची
- 4 खालीलपैकी ----- सहकारी खरेदी-विक्री संस्थांची कार्ये आहेत.
अ) शेतमाल एकत्रीकरण   ब) प्रतवारी   क) माल बांधणे   ड) वरील सर्व
- 5 नाफेडची स्थापना ..... साली झाली.
अ) १९५०   ब) १९५५   क) १९५८   ड) १९९१

- 6 खालीलपैकी कोणती दुग्ध सहकारी संस्थापुढील समस्या आहे.
 अ) दुध भेसळ   ब) दुध किमतीत चढउतार   क) अनियमित दुध पुरवठा   ड) वरील सर्व
- 7 .....चढ-उतारामुळे सहकारी प्रक्रीया संस्था अडचणीत येतात.
 अ) अन्नधान्यातील   ब) विक्रीतील   क) किंमतीतील   ड) मागणीतील
- 8 ग्रामीण भागात ----- व्यवसायातून महिलांना सर्वात जास्त आर्थिक फायदा झाला आहे.
 अ) पापड   ब) दुग्ध   क) कुक्कुटपालन   ड) किरकोळ
- 9 भारतात सर्वाधिक दुग्ध सहकारी संस्था ..... राज्यात आहेत.
 अ) गुजरात   ब) हरियाणा   क) उत्तर प्रदेश   ड) महाराष्ट्र
- 10 महिलांच्या आर्थिक सबलीकरणामुळे ग्रामीण भागात ----- गटांची संख्या वाढत आहे.
 अ) उत्पादन   ब) विक्री   क) सावकार   ड) बचत
- 11 नाबार्ड ग्रामीण पतपुरवठ्यासाठी ..... म्हणून ओळखली जाते.
 अ) शिखर बँक   ब) दुवा   क) नियामक   ड) सेवा देणारी
- 12 ९७ वी घटनादुरुस्तीमध्ये संचालक मंडळाची संख्या ----- पेक्षा जास्त असणार नाही अशी तरतूद केली.
 अ) १   ब) ११   क) २१   ड) ३१
- 13 नाबार्डच्या एकूण भाग भांडवलापैकी .....% भांडवल भारतीय रिझर्व बँकेचे आहे.
 अ) १०   ब) २५   क) ५०   ड) ७५
- 14 राष्ट्रीय सहकारी विकास महामंडळाची देशात ----- एवढी विभागीय कार्यालये आहेत.
 अ) ७   ब) ८   क) ९   ड) १०
- 15 सहकारी संस्थेच्या विलीनीकरणाचा अधिकार ----- ला असतो.
 अ) सहकार आयुक्त   ब) सहकार निबंधक   क) सहकारमंत्री   ड) संस्था अध्यक्ष

Q.2. टीपा लिहा. (चार पैकी कोणतेही तीन).

१५

- 1 जिल्हा सहकारी खरेदी-विक्री संघ
- 2 राज्य सहकारी खरेदी-विक्री संघ
- 3 सहकारी साखर कारखानदरीचे महत्त्व
- 4 ९७ वी घटनादुरुस्तीतील तरतुदी

Q.3. थोडक्यात उत्तरे लिहा. (चार पैकी कोणतेही तीन) .

१५

- 1 सहकारी विपणन संस्थांची रचना स्पष्ट करा.
- 2 महिला सबलीकरणातील सहकारी प्रक्रीया संस्थांची भूमिका स्पष्ट करा.
- 3 कृषी विकासातील राष्ट्रीय कृषी आणि ग्रामीण विकास बँकेची भूमिका यावर सविस्तर टिप्पण लिहा.
- 4 राष्ट्रीय सहकारी विकास महामंडळाची कार्ये स्पष्ट करा.

Q.4. सविस्तर उत्तर लिहा. (दोन पैकी एक) .

१५

- 1 नाफेडची भूमिका स्पष्ट करा.
- 2 सहकारी दुग्ध संस्थांच्या समस्या आणि त्यावरील उपाय स्पष्ट करा.

*****

Model Answer Paper

B.A. (SEM/CR) CBCS Part-II Semester-IV Examination: March/April-2023

Economics (Optional) Paper-II

COO2: Co-operatives In India

Day and Date: Saturday, 06/05/2023

Time: 10.30 AM To 12.30 PM

Total Marks: 60

- 1 भारतामध्ये सहकारी विपणन संस्थांचे ..... प्रकार आहेत.
अ) १   ब) २   क) ३   ड) ४
Option 4
- 2 सहकारी शेतमाल खरेदी-विक्रीत ----- मोठी साखळी असते.
अ) ग्राहकांची   ब) उत्पादकांची   क) मध्यस्थांची   ड) दलालांची
Option 3
- 3 सहकारी विपणन संस्था ----- पिळवणूक थांबवितात.
अ) उद्योगपतींची   ब) शेतकऱ्यांची   क) व्यापाऱ्यांची   ड) शासनाची
Option 2
- 4 खालीलपैकी ----- सहकारी खरेदी-विक्री संस्थांची कार्ये आहेत.
अ) शेतमाल एकत्रीकरण   ब) प्रतवारी   क) माल बांधणे   ड) वरील सर्व
Option 4
- 5 नाफेडची स्थापना ..... साली झाली.
अ) १९५०   ब) १९५५   क) १९५८   ड) १९९१
Option 3
- 6 खालीलपैकी कोणती दुग्ध सहकारी संस्थापुढील समस्या आहे.
अ) दुग्ध भेसळ   ब) दुग्ध किमतीत चढउतार   क) अनियमित दुग्ध पुरवठा   ड) वरील सर्व
Option 4
- 7 .....चढ-उतारामुळे सहकारी प्रक्रीया संस्था अडचणीत येतात.
अ) अन्नधान्यातील   ब) विक्रीतील   क) किंमतीतील   ड) मागणीतील
Option 3
- 8 ग्रामीण भागात ----- व्यवसायातून महिलांना सर्वात जास्त आर्थिक फायदा झाला आहे.
अ) पापड   ब) दुग्ध   क) कुक्कुटपालन   ड) किरकोळ
Option 2
- 9 भारतात सर्वाधिक दुग्ध सहकारी संस्था ..... राज्यात आहेत.
अ) गुजरात   ब) हरियाणा   क) उत्तर प्रदेश   ड) महाराष्ट्र
Option 4
- 10 महिलांच्या आर्थिक सबलीकरणामुळे ग्रामीण भागात ----- गटांची संख्या वाढत आहे.
अ) उत्पादन   ब) विक्री   क) सावकार   ड) बचत
Option 4
- 11 नाबार्ड ग्रामीण पतपुरवठ्यासाठी ..... म्हणून ओळखली जाते.
अ) शिखर बँक   ब) दुवा   क) नियामक   ड) सेवा देणारी
Option 1
- 12 ९७ वी घटनादुरुस्तीमध्ये संचालक मंडळाची संख्या ----- पेक्षा जास्त असणार नाही अशी तरतूद केली.
अ) १   ब) ११   क) २१   ड) ३१
Option 3
- 13 नाबार्डच्या एकूण भाग भांडवलापैकी .....% भांडवल भारतीय रिझर्व बँकेचे आहे.
अ) १०   ब) २५   क) ५०   ड) ७५
Option 3
- 14 राष्ट्रीय सहकारी विकास महामंडळाची देशात ----- एवढी विभागीय कार्यालये आहेत.
अ) ७   ब) ८   क) ९   ड) १०

15 सहकारी संस्थेच्या विलीनीकरणाचा अधिकार ----- ला असतो.

अ) सहकार आयुक्त

ब) सहकार निबंधक

क) सहकारमंत्री

ड) संस्था अध्यक्ष

Option 2

Q.2. टीपा लिहा. (चार पैकी कोणतेही तीन).

१५

1 जिल्हा सहकारी खरेदी-विक्री संघ

Ans:

2 राज्य सहकारी खरेदी-विक्री संघ

Ans:

3 सहकारी साखर कारखानदरीचे महत्त्व

Ans:

4 ९७ वी घटनादुरुस्तीतील तरतुदी

Ans:

Q.3. थोडक्यात उत्तरे लिहा. (चार पैकी कोणतेही तीन) .

१५

1 सहकारी विपणन संस्थांची रचना स्पष्ट करा.

Ans:

2 महिला सबलीकरणातील सहकारी प्रक्रिया संस्थांची भूमिका स्पष्ट करा.

Ans:

3 कृषी विकासातील राष्ट्रीय कृषी आणि ग्रामीण विकास बँकेची भूमिका यावर सविस्तर टिप्पण लिहा.

Ans:

4 राष्ट्रीय सहकारी विकास महामंडळाची कार्ये स्पष्ट करा.

Ans:

Q.4. सविस्तर उत्तर लिहा. (दोन पैकी एक) .

१५

1 नाफेडची भूमिका स्पष्ट करा.

Ans:

2 सहकारी दुग्ध संस्थांच्या समस्या आणि त्यावरील उपाय स्पष्ट करा.

Ans:

*****